Het temperament van Betico Croes

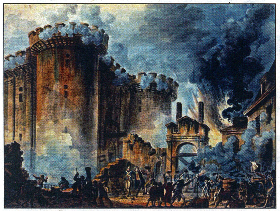

De bestorming van La Bastille op 14 juli 1789.

De Parijzenaars die de veertiende juli 1789 La Bastille bestormden hadden wellicht niet de grote impact voor de gehele wereld kunnen vermoeden die deze gebeurtenis zou gaan hebben: het maakte een einde aan het ancien régime waar het feodale stelsel in verankerd lag. Behalve het toongevend effect van de Franse Revolutie voor het mensdom, manifesteerden zich in het loop der decennia andere voorvallen die als katalysator dienden voor hele regio's en landen. Daarmee heb ik op het oog, respectievelijk de strijd van Simón Bolívar tegen de Spanjaarden in Zuid-Amerika en die van Betico Croes op Aruba, om te ontkomen aan het door hem ervaren Antilliaanse juk; een ongelukkig in elkaar gezette constructie die schreeuwde om opheffing. Betico had alleen zijn eigen eiland voor ogen, maar zoals Juancho Evertsz ooit zei: „Zes min één is nul." En zo geschiedde het op den duur ook. Want de Antillen vielen volledig uit elkaar.

Door Junnes Sint Jago

Een foto uit 1968, waar al gepleit wordt voor meer autonomie. Op de foto plakt Betico Croes een sticker op zijn eigen auto.
FOTO HET GEHEUGEN VAN NEDERLAND

Betico Croes in Den Haag, voor de opening van het Arubahuis.

De bedoeling van deze bijdrage is om aan te tonen dat men in de politiek niets cadeau krijgt. Daar lag een strijd aan ten grondslag waar het in het geval van Croes tamelijk heftig aan toe ging. Als bron voor dit artikel diende een rijk geschakeerde informatiereeks over het thema dat in de loop der tijd in lokale kranten verscheen. Zo ook het hier beschreven schietincident dat zich op 24 april 1983 voordeed, waarbij de daarbij betrokken agent steeds met naam en toenaam werd genoemd. In deze publicatie maak ik gebruik van initialen om de man naast de ellende die hij reeds had meegemaakt, niet meer hoofdbrekens te bezorgen.

Het Arubaans nationalisme is niet iets van slechts de laatste vijftig jaar. Het ontstond veel eerder en min of meer geïnitieerd door AVP-leider Henny Eman sr. Na de Tweede Wereldoorlog is de broeierige stemming daarover ietwat afgekoeld door de in 1951 tot stand gekomen Eilandenregeling Nederlandse Antillen (Erna) die het mogelijk maakte voor de Nederlands Antilliaanse eilanden om hun eigen zelfstandige zaken te regelen. In de tweede helft van de jaren zestig zouden de gemoederen daarover weer oplaaien na toevoeging van artikel 50a aan de Erna over het vervallen verklaren van een gedeputeerde. Dit geschiedde bij Landsverordening van 21 augustus 1968.

Het kabinet-Jonckheer (Efraim Jonckheer, DP) meende zulks noodzakelijk te achten, ter voorkoming van een toestand à la periode 1959/1960, toen er op Curaçao een gedeputeerdencrisis heerste. Het waren politieke strubbelingen die werden veroorzaakt doordat de installatie op 7 juli 1959 van een Bestuurscollege (BC) van DP/KVP-signatuur met slechts één zetel voordeel, geen doorgang kon vinden. Het DP-lid Rafael Rosario was wegens onvrede met zijn partij overgelopen naar de NVP, wat het formeren van een Bestuurscollege met een NVP/COP/UNPOCO-signatuur mogelijk maakte.

Nauwelijks was deze BC-coalitie aan het werk, of zij kon eigenlijk weer huiswaarts keren toen het Jonckheer c.s. lukte één Eilandsraadslid van de NVP, Celso Cathalina, over te halen om te breken met zijn eigen coalitie en over te lopen naar het DP/KVP-kamp. De zittende gedeputeerdenploeg, ofschoon niet meer gesteund door een meerderheid in de Eilandsraad, weigerde op te stappen omdat de Erna dat niet verplichtte. Dit leidde tot een door de Koninkrijksregering ingestelde Algemene Maatregel van Rijksbestuur (AmvRB), omdat Curaçao onbestuurbaar werd.

De wetswijziging die werd door Emans opvolger Dominico Croes beschouwd als een stap van de Antilliaanse regering om de autonomie van de Aruba aan te tasten.

Nederland zegde hem toe, een commissie te zullen instellen om de zaak aan een onderzoek te onderwerpen, waar het echter door de mei-onlusten op Curaçao niet lang daarna nooit van gekomen is. Bij de in juli 1969 gehouden Statenverkiezingen behaalde de AVP een meerderheid van stemmen op Aruba, wat automatisch betekende dat de PPA plaats moest maken in de centrale regering ten behoeve van de AVP. Uit angst dat de AVP zich vooral op Antilliaanse zaken zou gaan richten en weinig aandacht zou hebben voor Aruba scheidde zich van de AVP al gauw een groep af onder leiding van Betico Croes. Hij richtte op 14 februari 1971 een eigen partij op, de Movimento Electoral di Pueblo (MEP). Deze nieuwe politieke organisatie liet spoedig blijken op een veel militantere manier om te springen met het Arubaans nationalisme dan haar voorgangers Henny Eman en Dominico Croes.

Ik maak nu een grote sprong naar 1978. Eén jaar na de grote augustusopstand op Aruba die door politieoptreden bedwongen werd. Hoewel een slag verloren, maar de echte oorlog niet, deed Betico Croes zijn uiterste best om de sfeer op Aruba zo tumultueus mogelijk te houden. Kreeg hij het niet aan de stok met de politie, dan was het de gezaghebber of een lid van de oppositiepartijen die de pineut werden. Het is een onbegonnen zaak om alle incidenten die daar aan ten grondslag lagen de revue te laten passeren. Ik zal volstaan met een drietal voorvallen die de gemoederen het meest in beroering brachten. Allereerst een botsing tussen Betico Croes en de PPA'er Virgilio Kock, tijdens een op 23 oktober 1978 gehouden Statenvergadering op Curaçao. Laatstgenoemde was bezig aan een spreekbeurt toen hij van achteren werd benaderd door de MEP-leider die hem een vuistslag verkocht. Daarover werd heel veel geschreven in de pers. Een daarvan citeerde Remi Zaandam. Deze, toen nog in de functie van waarnemend politiecommissaris van Aruba, kreeg daags daarna van de minister van Justitie Leo Chance de telefonische opdracht om de MEP-leider te arresteren en meteen onder begeleiding naar Curaçao over te brengen voor berechting. Op de vraag van de korpschef waarom men Croes naar Aruba had laten terugkeren, indien zijn handelingen van dusdanig ernstige aard waren geweest, kreeg Zaandam als antwoord dat de recherche de MEP-leider weliswaar had onderhouden over zijn gedrag, maar dat de wetsdienaren de fout begingen door de rebelse politicus te laten gaan zonder hem een reisverbod op te leggen. Wie moest hem achterna? Zaandam: „Ik hield voet bij stuk dat geen enkele politieman op Aruba het aandurft, deze order uit te voeren."

Dat na Zaandams vertrek uit het politiekorps, ook zijn opvolger en zelfs de hoogste autoriteit op het eiland, de waarnemend gezaghebber, met een dergelijke moeilijkheid kwam te zitten, blijkt uit een ander incident dat zich op 1 oktober 1979 had afgespeeld. Na in een Arubaans strandhotel te hebben gegeten, vertrok de waarnemend gezaghebber Urbano Maduro die dag in de avonduren samen met de commissaris en politie-inspecteur, respectievelijk Fred Wiel en Anthony Willems tegen 22.00 uur naar de annex gelegen parkeerplaats om hun auto's op te halen.

Lopend in de richting van die voertuigen bemerkten zij op de patio van de uitgangsgelegenheid Talk of the Town een groepje mensen in een drukke conversatie met elkaar gewikkeld. Een van hen bleek de MEP-leider te zijn die bij het in de gaten krijgen van de heren, zijn gesprekspartners in de steek liet om linea recta naar het drietal toe te stappen. Na ze te hebben ingehaald, begon hij meteen een woordenwisseling met de heren Wiel en Willems. In een stortvloed van scheldwoorden reciteerde hij een voorval van iets meer dan twee jaar eerder, waarbij de Centrale Regering in verband met de 1978 augustusopstand te Oranjestad twee pelotons Antilliaanse politieagenten (KPNA) vanuit Curaçao naar Aruba had gestuurd. Van Maduro kreeg Croes te horen dat hij met zijn kritiek over de genoemde maatregel bij gezaghebber Wernet en Zaandam terecht moest.

Tevens deed Maduro al het mogelijke Croes bedaard te krijgen. Echter zonder succes. Een combinatie van factoren bij de MEP-leider verhinderde zulks. Het waren onder meer zijn overvloedig alcoholgebruik en het feit dat hij buiten zinnen was geraakt bij het aanschouwen van politie-inspecteur Willems. Zo moest de waarnemend gezaghebber uit monde van de woesteling aanhoren: „Hoor je ook al bij hen? Donder op!" of woorden van gelijke strekking. In die trant ging Betico een tijdlang verder, totdat hij pogingen in het werk stelde om Willems met assistent lijfelijk aan te vallen. Zo ver kwam het gelukkig niet: de waarnemend gezaghebber wrong zich tussen Betico Croes en de twee officieren in, maar werd met een harde stoot opzij geduwd door de MEP-leider, waardoor hij kwam te vallen. De ietwat corpulente Maduro die op zijn rug terecht kwam, moest geholpen worden bij het opstaan. Hierna zag Maduro twee dames (Croes' echtgenote en iemand anders) aan de man rukken en duwen in de richting van een gereedstaande particuliere auto die daarna met gierende banden wegreed.

Daags daarop zou blijken dat Maduro het optreden van Betico Croes ten zeerste betreurde. Hij noemde het voorval nabij Talk of the Town een accumulatie van allerlei grieven en meende op deze manier niet van plan te zijn om langer als waarnemend gezaghebber aan te blijven. Het werken werd hem vrijwel onmogelijk gemaakt. Hij zei de regering op korte termijn te zullen verzoeken hem uit dat ambt te ontheffen.

Ook Betico Croes liet zich niet onbetuigd over deze zaak. Hij gaf conform een bericht in de pers toe, die avond ietwat te veel 'drinks' op te hebben gehad maar niet van dien aard dat hij beschonken was. Hij kwam van een receptie vandaan, alwaar hij constateerde dat bepaalde leden van zijn partij niet voor dit evenement waren uitgenodigd, terwijl zij als de motor achter het motief van de heildronk waren. Op de koop toe zag hij bij het verlaten van de feestzaal de heer Willems die hij ervan betichtte ten tijde van de augustusrellen in 1977 zijn woning onbevoegd te zijn binnengedrongen. Volgens Croes had het niet-interveniëren van Urbano Maduro in het bekgevecht tussen hem en de inspecteur het uitglijden van Maduro kunnen voorkomen. Een incident dat Croes zei te betreuren: hij kon altijd goed met Maduro overweg. Reden voor hem om de man daags daarop thuis op te zoeken en hem zijn excuses aan te bieden.

Het valt echter te betwijfelen of de mea culpa-betuiging van Betico Croes indruk heeft gemaakt op de eerste burger. Want de MEP-leider kon hem niet van gedachten doen veranderen inzake zijn ontslagaanvraag bij de gouverneur.

Rest mij nog naar voren te brengen dat er meerdere 'ondiplomatieke' handelingen te melden zijn waar de MEP-leider sinds 1972 bij betrokken raakten. Behalve dat van het omver duwen van de waarnemend gezaghebber, ging het ook om een gewelddadig optreden tegen Maduro's AVP-collega Pedro 'Charo' Kelly, een revolverperikel waarbij de politie een vuistvuurwapen aantrof in zijn auto, welk delict de MEP-leider tien dagen hechtenis kostte.

Tijdens een andere gebeurtenis zou Betico Croes een politieman hebben uitgenodigd met hem een robbertje te vechten. Dit geval deed zich voor in de vroege ochtenduren van 17 februari 1977. De betreffende wijkagent reed toen samen met een collega in een surveillancewagen langs de woning van de MEP-leider. Plotseling zagen zij een luxewagen waarvan zij zeker wisten dat dat niet Betico Croes' eigendom betrof in snelle vaart het villaterrein oprijden om achter dat huis halt te houden. Een nogal ongebruikelijke gang van zaken en gelet op de onstuimigheid van die periode waarbij een treffen tussen politieke rivalen aan de orde van de dag was, besloot de patrouille poolshoogte te gaan nemen. Een van de KPNA-leden die naar het voertuig liep teneinde er zeker van te zijn met wie hij van doen had, wilde gelijk rechtsomkeer maken na geconstateerd te hebben dat het Betico Croes zelf betrof die samen met ene Everaldo Croes en een dame uit de auto stapte. Hij werd echter ingehaald door de MEP-leider die hem vroeg met wiens toestemming hij het erf was opgereden. De uitleg van de agent leek geen indruk op de politicus te maken. Jammer, want de beide wetshandhavers waren daar juist voor zijn eigen veiligheid. Zij constateerden namelijk een vreemde wagen (van Everaldo Croes) waarin de agenten personen hadden zien zitten die door de duisternis niet herkend werden. Betico Croes was echter niet voor rede vatbaar. Want hij nodigde de agent en zijn collega die bij hem kwam staan uit om met hem te vechten. De ordehandhavers sloegen daar geen acht op: ze keerden naar hun dienstauto terug en reden weg. Gelet op het tijdstip dat dit geval zich voordeed, en wel tijdens de kleinste uren van zaterdag, mag worden aangenomen dat daarin extensief alcoholgebruik bij de MEP-leider weer een rol speelde.

Tot slot zijn er geruchten die sinds de revolte van augustus 1977 op Aruba de ronde deden van de aanwezigheid van ettelijke illegale vuurwapens die de een of andere onbekende schoener afkomstig uit het Zuid-Amerikaans vasteland het eiland, zou hebben binnengesmokkeld. Intensieve zoektochten ernaar door de politie hadden tot dan toe geen zoden aan de dijk gezet. Het betreden van Betico's huis door Willems en zijn politieploeg was bedoeld om de woning te doorzoeken naar schietgerei. Echter zonder resultaat.

Het was enige dagen daarna dat de wetsdienaren een pistool aantroffen in de auto van de MEP-leider die voor een wasbeurt geparkeerd stond tegenover de penitentiaire inrichting van het eiland. Voor dit vergrijp zat hij een korte gevangenisstraf uit. Vervolgens krijgen wij het geval van twee broers van Betico die klappen met de blote hand van agenten te verduren kregen omdat zij zich niet wilden laten fouilleren. Terwijl indertijd ook een incident veel publiciteit kreeg, waarbij douaniers op de Beatrix-luchthaven een geladen revolver in het bezit van de Arubaanse minister van Financiën Max Croes aantroffen.

MEP-leider Betico Croes (links), staand, tijdens de vergadering; rechts onder meer premier Van Agt (CDA), vicepremier Den Uyl (PvdA) en de Gevolmachtigde minister Casseres (1981). FOTO WIKIMEDIA

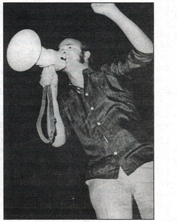

Croes was een ware volksmenner.